

Ansvarlig forvaltning 2019

Statens pensjonsfond utland

Presseseminar 3. mars 2020

Ansvarlig forvaltning

Statens pensjonsfond utland

2019

Nr. 06

1 |

Innledning

Forord _____ 8

Oversikt _____ 12

2 |

Sette prinsipper

Standarder _____ 22

Forventninger _____ 32

Forskning _____ 40

3 |

Utøve eierskap

Stemmegivning _____ 44

Selskapsdialog _____ 56

Selskapsoppfølging _____ 70

4 |

Investere ansvarlig

Risikovurdering _____ 90

Investering _____ 104

Nedsalg _____ 112

Forvaltningsmål

MÅL

Høy avkastning
på lang sikt

FORUTSATT

- **Moderat risiko**
- **Ansvarlige investeringer**
- **Effektiv organisasjon**
- **Full åpenhet**

Sette prinsipper

Vi følger internasjonale standarder

Global Compact

**Veiledende prinsipper for
næringsliv og menneskerettigheter**

**Prinsipper for
ansvarlig utlån og låneopptak**

**Prinsipper for
selskapsstyring**

**Retningslinjer for
flernasjonale selskaper**

Vi utvikler internasjonale standarder

Innspill til offentlige høringer i 2019

Rapportering om bærekraft

- Børsen i Hongkong
- Canadas ekspertpanel for bærekraftig finans
- Corporate Reporting Dialogue
- Det amerikanske verdipapirtilsynet
- EU-kommisjonen
- European Financial Reporting Advisory Group
- Komité for ansvarlige næringskjeder i Japan
- PRI Association

Gode insentiver til ledelsen

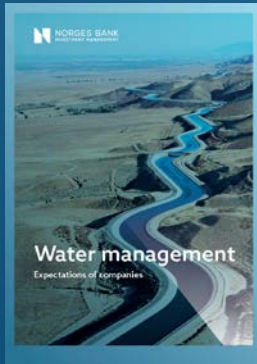
- EU-kommisjonen
- Finanstilsynet i Australia

Skatt og åpenhet

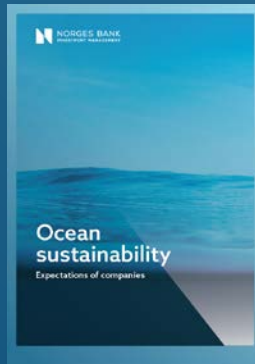
- Global Sustainability Standards Board
- Financial Accounting Standards Board
- OECD

Forventningene tilpasses en verden i endring

Miljø

Oppdatert

Samfunn

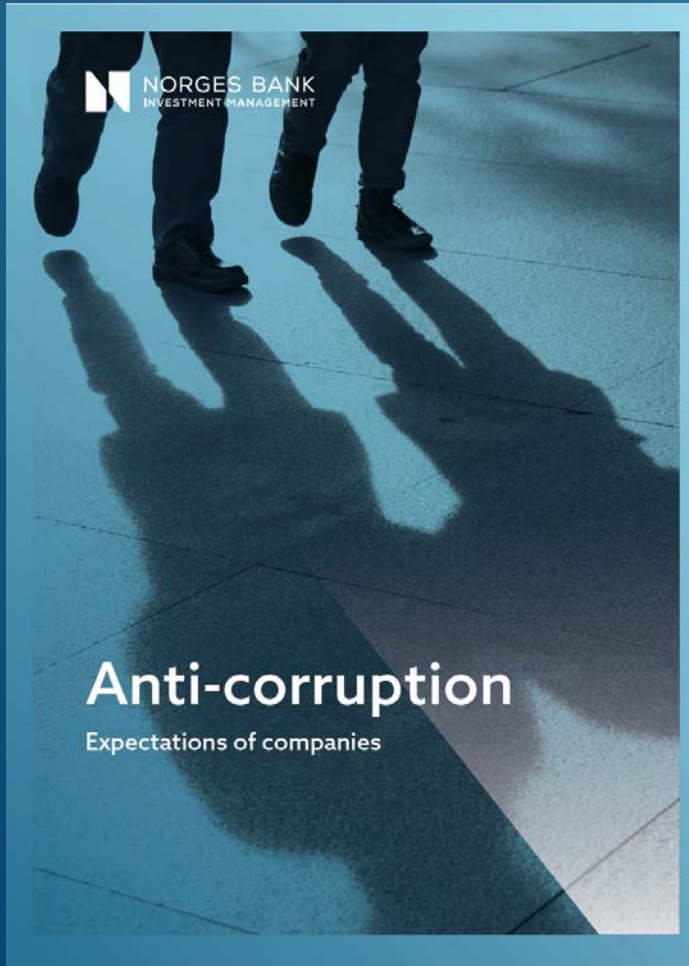

Oppdatert

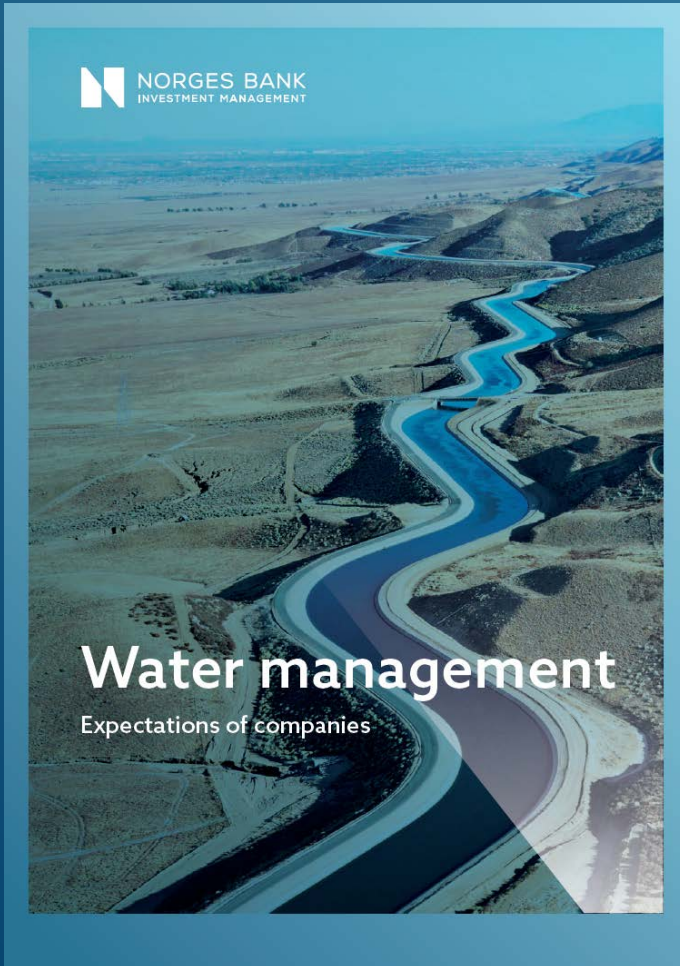
Oppdatert

Ny oppmerksomhet om hvitvasking

- Oppdaterte forventninger om hvitvasking
- Retningslinjer fra styret
- Gode rutiner

Risiko for dambrudd ved gruvedrift

- Rapportering om deponier
- Rutiner for vedlikehold

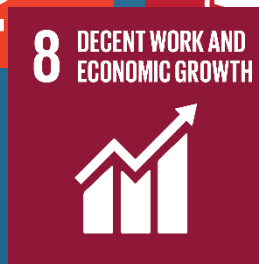
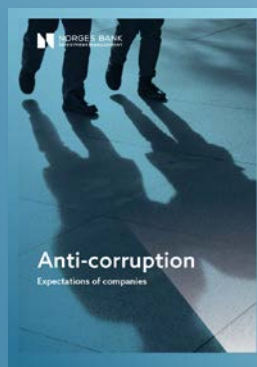
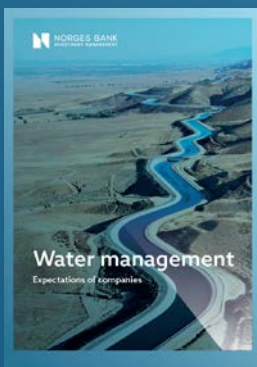
Fremme barns rettigheter

- Ansvarlig markedsføring
- Anstendige arbeidsforhold

Sammenfall med FN-målene

Langsiktig verdiskapning

Tydelig standpunkt om selskapsstyring

Seks posisjonspapirer

Effektive styrer

Aksjonærers rettigheter

INDUSTRY EXPERTISE ON THE BOARD POSITION PAPER

NORDEAS BANK INVESTMENT MANAGEMENT POSITION

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

RECOMMENDATIONS

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

TIME COMMITMENT OF BOARD MEMBERS POSITION PAPER

NORDEAS BANK INVESTMENT MANAGEMENT POSITION

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

RECOMMENDATIONS

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

SEPARATION OF CHAIRPERSON AND CEO POSITION PAPER

NORDEAS BANK INVESTMENT MANAGEMENT POSITION

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

RECOMMENDATIONS

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

CEO REMUNERATION POSITION PAPER

NORDEAS BANK INVESTMENT MANAGEMENT POSITION

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

RECOMMENDATIONS

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

INDIVIDUAL VOTE COUNT IN BOARD ELECTIONS POSITION PAPER

NORDEAS BANK INVESTMENT MANAGEMENT POSITION

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

RECOMMENDATIONS

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

PROXY ACCESS AT US COMPANIES POSITION PAPER

NORDEAS BANK INVESTMENT MANAGEMENT POSITION

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

RECOMMENDATIONS

The board should ensure that the composition of the Board reflects the company's industry, its geographical spread and its size. The board should also ensure that the composition of the Board reflects the company's size, its geographical spread and its size.

Oppdaterte stemmeretningslinjer

Klare prinsipper og mer åpenhet

Rådgivende utvalg for selskapsstyring

Fra venstre: Svein Rennemo, Carine Smith Ihenacho, Harald Norvik, Åse Aulie Michelet

Rådgivende utvalg for selskapsstyring

Viktigste saker i 2019

Prinsipper for eierskap

Stemmegivning i prinsipielle saker

Rapportering

Akademisk forskning

Bærekraft

Klimaendringer og effektive kapitalmarkeder

Prof. Hong

Finansiell tilnærming til miljørisiko

Prof. Engle

Selskaps- styring

Aksjeutstedelser og aksjonærenes innflytelse

Prof. Holderness

Aktivt eierskap

**Prof. Becht, Franks,
Wagner**

Utøve eierskap

Eierskap

Stemmegivning

116 777 forslag ved 11 518 generalforsamlinger

Dialog

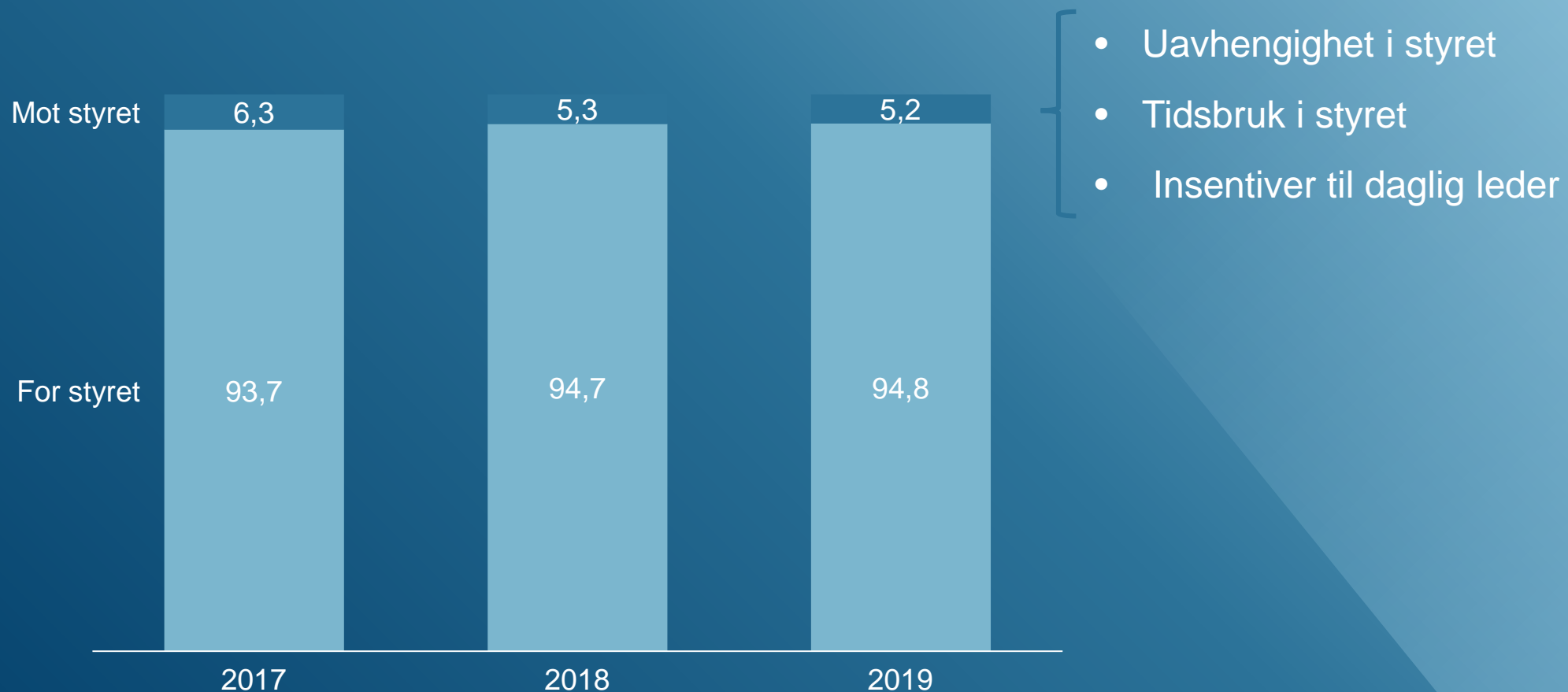
3 412 møter med selskaper

Oppfølging

3 941 analyser av selskapsrapportering

Vi støtter styrene

Andel stemmer for og mot styrets anbefaling 2017-2019. Prosent

Aksjonærforslag om bærekraft

265 forslag i 2019

Kriterier

Finansielt
relevant

Styrets ansvar

Selskapets
tiltak

Støtte

- 40 prosent av forslagene
- Alle forslag som fikk flertall
- Bedre rapportering og retningslinjer fra styret

Selskapsrapportering om bærekraft

Nytt posisjonspapir

CORPORATE SUSTAINABILITY REPORTING
POSITION PAPER 2020-02-10
DRAFT

NORGES BANK INVESTMENT MANAGEMENT POSITION

1. The board should ensure that company reporting reflects all material sustainability risks and opportunities. Disclosures should cover all financially relevant sustainability matters and account for any significant environmental and social consequences of company operations.
2. The board should provide shareholders with quantitative sustainability information on a regular basis. Sustainability disclosures should include indicators of exposure, management and performance, and be reported at least annually, including in financial statements as appropriate.
3. The board should base corporate sustainability reporting on established international frameworks and standards. The board should as a starting point consider the industry specific SASB¹ metrics and base broader disclosures on the GRI² Standards.

BACKGROUND
The measurement and disclosure of sustainability performance has increased significantly over the last 25 years. As a global investor, we observe different approaches to sustainability reporting across companies and markets. In certain jurisdictions, we note a number of shareholder proposals that request reporting on environmental and social risks and opportunities.

Internationally accepted principles on corporate governance stipulate timely and accurate disclosure of all material sustainability matters pertaining to the corporation and call on boards to account for the broader environmental and social consequences of company operations. Beyond these higher-level guidelines, frameworks and standards differ with regards to defining the relevant principles, topics and organisational scope for reporting. They are often applied on a voluntary basis, although mandatory reporting requirements are increasingly being introduced by national and international regulators, as well as stock exchanges.

ARGUMENTS FOR THE POSITION

Sustainability matters can have financial implications for companies
Many investors consider a company's sustainability-related exposure, management and performance to be relevant in their evaluation of its financial prospects. Research indicates that a company's environmental and social performance can affect revenues, costs, risks and even the long-term viability of its business model.

Transparency and disclosure enable accountability and oversight on sustainability issues
Shareholders should leave strategy and operations to the board and management, including responsibility for sustainability-related matters. The board should nevertheless provide sufficient information to affirm that sustainability considerations are integrated into the company's strategy, governance and risk management.

Sustainability reporting can contribute to positive market-wide outcomes
Sustainability reporting can contribute to well-functioning and efficient markets. Corporate disclosure increases market efficiency, and sustainability reporting has been associated with more accurate analyst forecasts and lower costs of capital for disclosing firms.

¹ Sustainability Accounting Standards Board
² Global Reporting Initiative

Page | 1

1. Styrets ansvar for rapportering

2. Målbar rapportering

3. Internasjonale standarder

Selskapsdialog

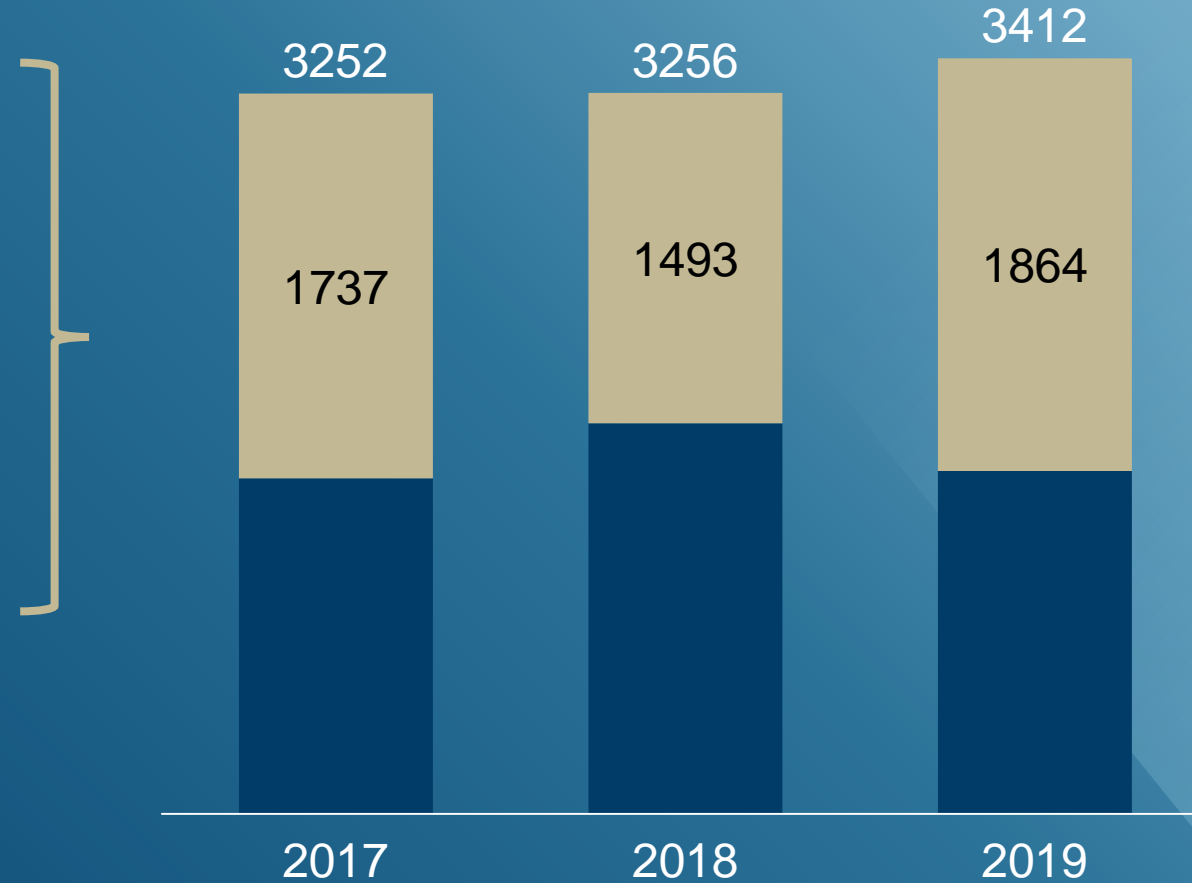
1864 selskapsmøter hvor vi tok opp selskapsstyring og bærekraft

Temaer i dialogen

- Miljø
- Sosiale forhold
- Selskapsstyring

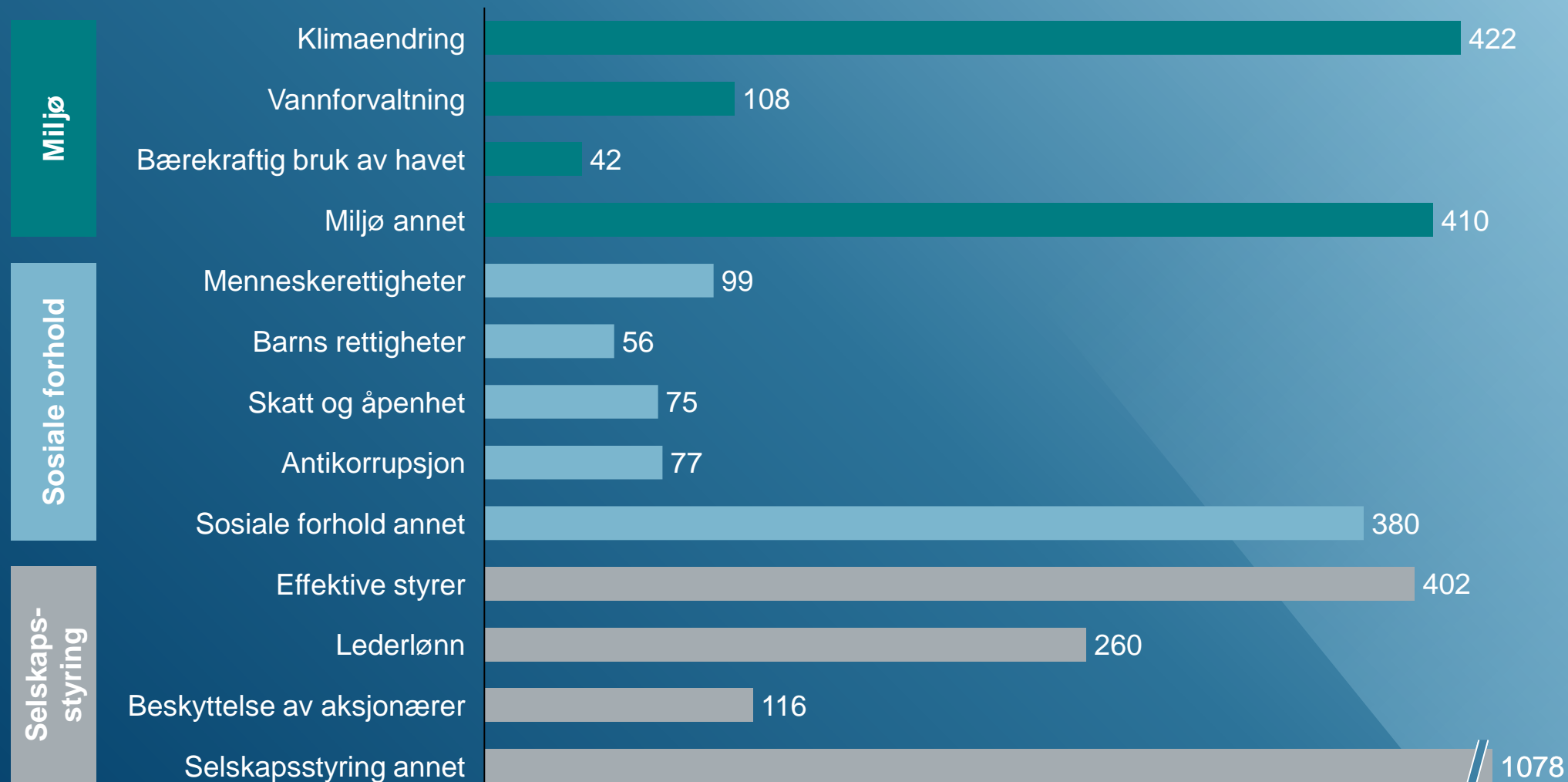
Hendelser

Etiske retningslinjer

Selskapsdialog

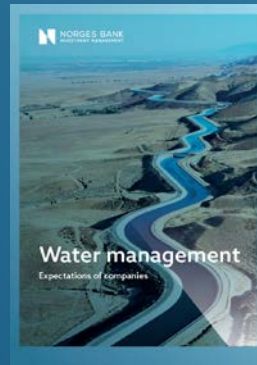
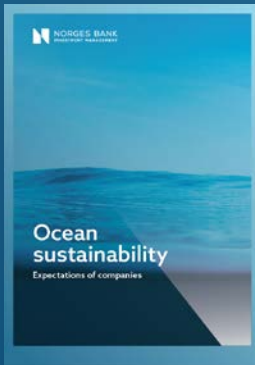
Temaene vi tok opp i de 1864 møtene om selskapsstyring og bærekraft

Selskapsdialog

Følge opp våre forventninger til selskaper

Miljø

- Avrenning fra landbruket
- Plastproduksjon og avfall
- Overgangsrisiko og ansvarlig resirkulering av skip
- Utlån knyttet til avskoging
- Betong- og sementproduksjon
- Miljøkonsekvenser av klesproduksjon

Samfunn

- Overgangs- og leverandørkjederisiko (kobolt)
- Risiko for tvangsarbeid i elektronikkleverandørkjeden
- Ansvarlig markedsføring av morsmelkstatning
- Avskoging og barnearbeid i kakaoleverandørkjeden
- Rapportering om antikorrupsjon i utsatte sektorer
- Forebygging av hvitvaskingsrisiko i finanssektoren
- Agentavtaler i oljeindustrien
- Retningslinjer for håndtering av skatt

Skipsfart

Overgangsrisiko

- IMO 2020 & IMO 2030/50
- >40% av transporterte varer er ren karbon
- Shippingbransjen kan:
 - Rapportere på overgangsrisiko
 - Planlegge for klimaovergangen
 - Redusere klimautslipp
 - Arbeide for ansvarlig resirkulering av skip

MAERSK

EURONAV

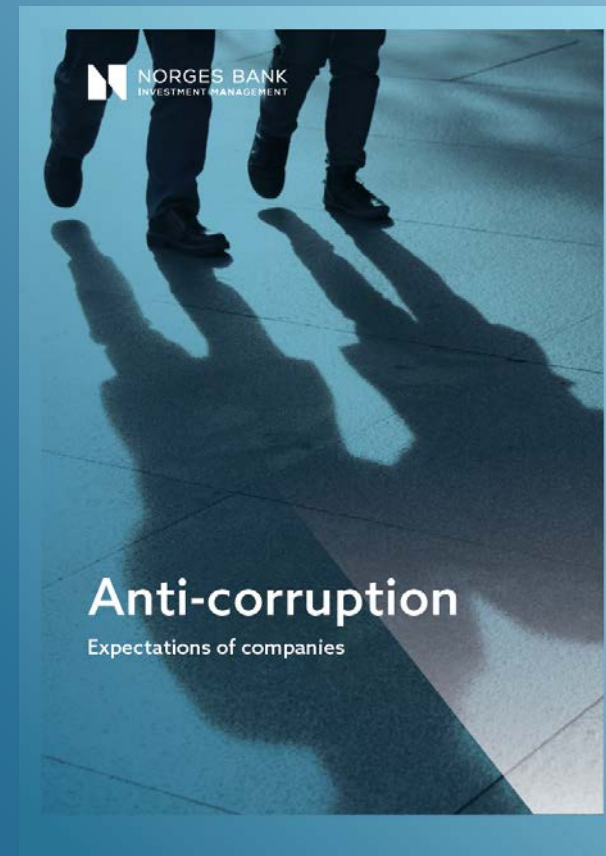

Hapag-Lloyd

Banker

Utfordring med hvitvasking

- 2-5% av BNP hvitvaskes hvert år
- Økte bøter og regulatorisk oppmerksomhet
- Bransjen kan:
 - Utvikle styringsstrukturer og prosesser
 - Bruke ny teknologi for å overvåke kundeforhold og transaksjoner
 - Bygge internkultur
 - Samarbeide med myndigheter

Dialog om etiske kriterier

Aktivt eierskap

Forhindre barnearbeid i verdikjeden

Redusere oljeutslipp

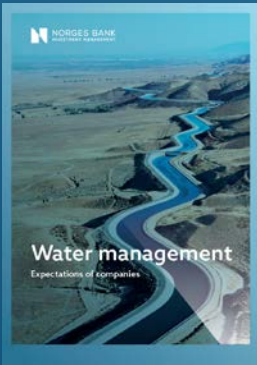

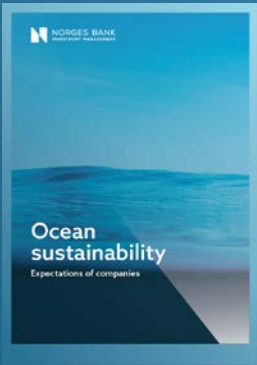

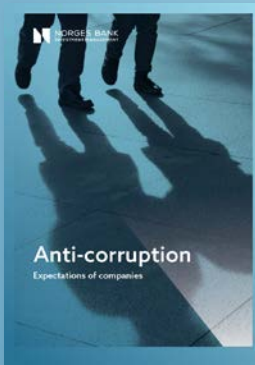
Forebygge miljøskade

Forebygge korrupsjon

Vi vurderer selskapenes rapportering

	Miljø			Samfunn			
Vurdering og oppfølging av selskapenes rapportering							
	# selskaper	493	1749	249	500	500	200
# indikatorer	50	29	25	50	52	51	72

~160 000 vurderinger av selskapsrapportering

Vi vurderer selskapenes rapportering

Eksempler på god rapportering i 2019

Barns rettigheter

Unilever NV
Nestle SA
The Coca-Cola Co
Adidas AG
The Hershey Co

Vannforvaltning

Coca-Cola HBC AG
Anheuser-Busch InBev SA/NV
BASF SE
Danone SA
Iberdrola SA

Klimaendringer

Kellogg Co
Verbund AG
Orsted A/S
L'Oreal SA
Owens Corning

Menneskerettigheter

Microsoft Corp
Burberry Group PLC
Diageo PLC
Anglo American PLC
HP Inc

Skatt og åpenhet

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA
BHP Group PLC
Vodafone Group PLC
Pearson PLC
Telefonica SA

Antikorrupsjon

Newmont Goldcorp Corp
Naturgy Energy Group SA
Alstom SA
Engie SA
Medtronic PLC

Vi arbeider for felles rammeverk

Relevant, pålitelig og sammenlignbar rapportering

- Finansielt vesentlige indikatorer per bransje, og bredere påvirkning

- Informasjon om eksponering, håndtering og tall
- Integret rapportering
- Behov for standardisering

Investere ansvarlig

Fem største investeringer i miljøporteføljen

Investering i miljøvennlig teknologi

**Lavutslippsenergi og
alternative drivstoff**

- Iberdrola SA
- Sempra Energy
- NextEra Energy Inc
- Linde PLC
- National Grid PLC

**Ren energi og
energieffektivisering**

- Daikin Industries Ltd
- Keyence Corp
- Legrand SA
- Thermo Fisher Scientific Inc
- Eaton Corp PLC

Naturressursforvaltning

- Waste Connections Inc
- DS Smith PLC
- LKQ Corp
- Koninklijke DSM NV
- Xylem Inc/NY

Avkastning fra miljømandatene

Prosent

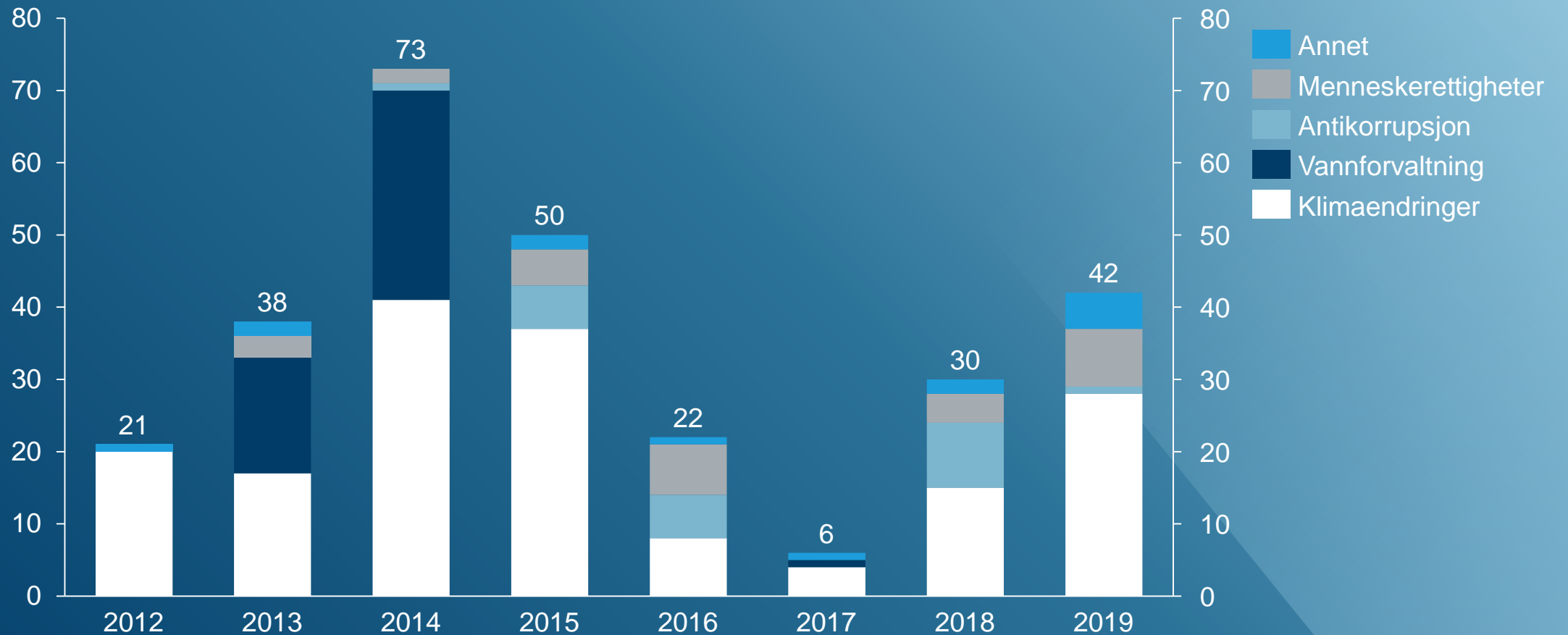
	Siste 12 måneder	Siste 5 år	Siden 01.01.2010
Miljømandatenes aksjeinvesteringer	35,8	11,5	7,3
Finansiering	21,1	7,5	4,4

Risikobaserte nedvalg i 2019

Forventning	Tema	Kriterier	2019
Klimaendring	Kullbasert elektrisitetsproduksjon	Kull utgjør en relevant andel av kraftproduksjonen	16
	Kullutvinning rettet mot elektrisitetsproduksjon	Kullutvinningen utgjør en relevant andel av selskapets virksomhet	12
Anti-korrupsjon	Anti-korrupsjon	Forhold som indikerer utilstrekkelig håndtering av korrupsjonsrisiko	1
Menneskerettigheter	Menneskerettigheter	Forhold som indikerer utilstrekkelig håndtering av risiko knyttet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter eller helse, miljø og sikkerhet.	8
Annet	Annet	Virksomhet med eksponering mot uakseptabel risiko knyttet til miljø, samfunn eller selskapsstyring men som ikke er tilknyttet et av våre forventingsdokumenter.	5
Totalt			42

Risikobaserte nedvalg

Etiske avgjørelser i 2019

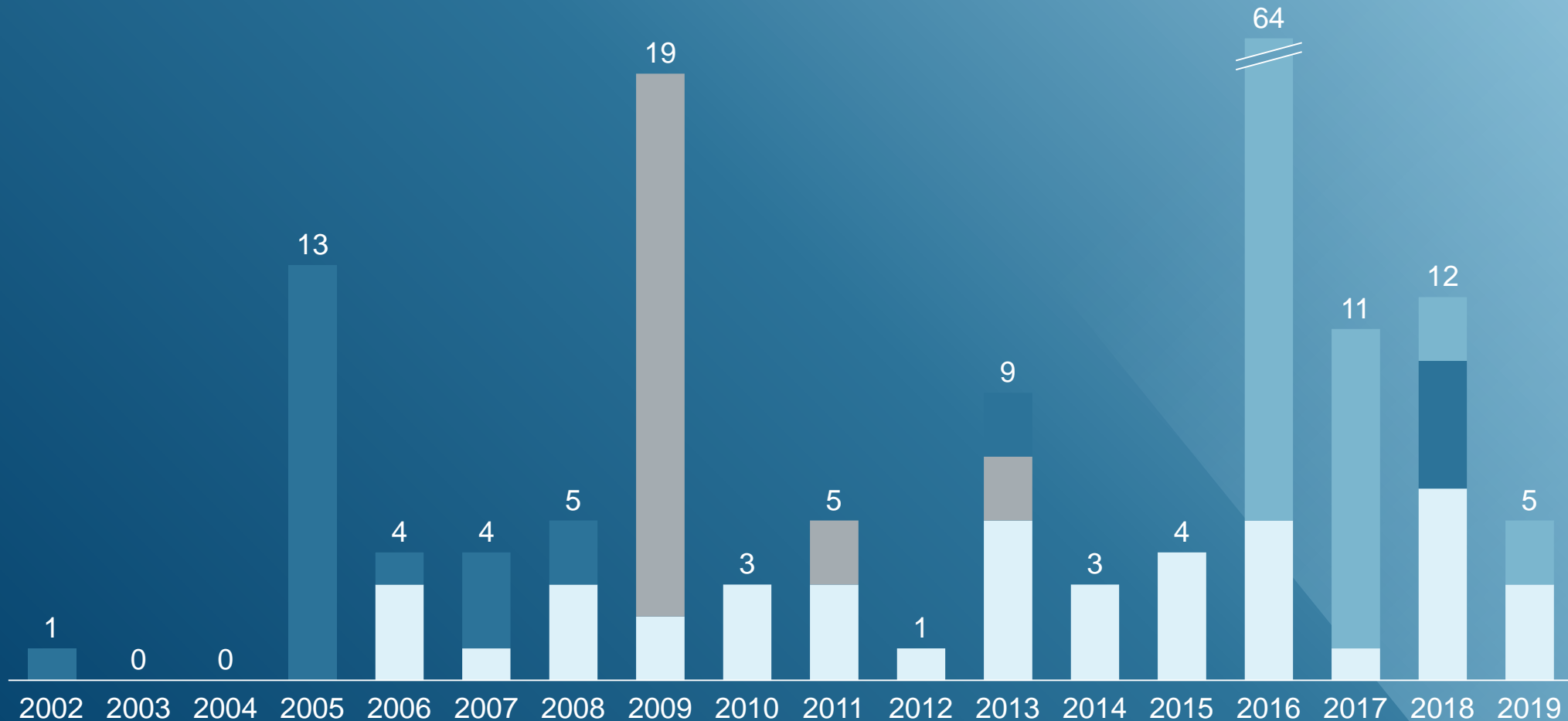
Avgjørelser truffet av hovedstyret

Kategori	Kriterier	Selskap	Antall
Utelukkelse	Kullgruvedrift eller kullbasert energiproduksjon	<ul style="list-style-type: none">• Evergy Inc• Washington H. Soul Pattinson & Co Ltd	2
	Alvorlig miljøskade	<ul style="list-style-type: none">• Halcyon Agri Corp Ltd	1
	Brudd på menneskerettigheter	<ul style="list-style-type: none">• Texwinca Holdings Co• G4S PLC	2
Opphevelse av utelukkelse	Produksjon av særskilte våpentyper	<ul style="list-style-type: none">• General Dynamics Corp	1
	Produksjon av tobakk	<ul style="list-style-type: none">• Grupo Carso SAB de CV	1
	Alvorlig miljøskade	<ul style="list-style-type: none">• Rio Tinto Ltd• Rio Tinto PLC	2
	Brudd på menneskerettigheter	<ul style="list-style-type: none">• Walmart Inc• Wal-Mart de Mexico SAB de CV	2
	Andre særlig grove brudd på grunnleggende etiske normer	<ul style="list-style-type: none">• Nutrien Ltd	1
Avsluttet observasjon	Grov korrupsjon	<ul style="list-style-type: none">• Petroleo Brasileiro SA	1

Utelukkelse

Antall selskaper 2002-2019

- Kullkriteriet
- Våpen
- Tobakk
- Adferd

Ansvarlig forvaltning

Sette prinsipper

Standarder

Forventninger

Forskning

Utøve eierskap

Stemmegivning

Dialog

Oppfølging

Investere ansvarlig

Risikovurdering

Investeringer

Nedsalg

Ansvarlig forvaltning 2019

Statens pensjonsfond utland